

دانشگاه تهران

دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

پایان نامه

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

مدیریت صنعتی

موضوع :

" بررسی اثرات استقرار واحدهای تولیدی در شهرکهای صنعتی ،

بر هزینه ها و سرمایه گذاری واحدهای تولیدی "

استاد راهنما :

استاد محترم دکتر محمد نقی شهیدی

۹۰۵۵۶

پژوهش و نگارش :

حمید رضا احدی

تابستان ۱۳۷۰

این رساله در جلسه مورخ ۳۱ / ۶ / ۷۰
بهیت رسیدگی با درجه و نمره (بسیار خوب) (۱۷) تصویب رسید

پیشگفتار :

توسعه دانش مدیریت و توانائیهای این رشته علمی ، در تلفیق مناسب روشهای کمی و کیفی جهت حل مشکلات موجود در بخشهای مختلف اقتصادی این امکان را برای دانش پژوهان این رشته تحصیلی بوجود آورده است که توانائیهای علمی خود را همراه با تجارب عملی جهت بهبود روشهای موجود و یا حل مشکلات مختلف بکاربرند.

در همین راستا و متناسب با تجربه عملی اندوخته شده در طی پنج سال در بخش صنایع کوچک ، اینجانب تلاش نمودم تا یکی از مشکلات اصلی این بخش از صنایع کشور، یعنی " عدم توجه اقتصادی فعالیت واحدهای صنعتی کوچک " را مورد بررسی قرار داده و با تلفیقی از روشهای کمی و کیفی راه حل مناسبی برای این مشکل ارائه نمایم .

در رساله حاضر گزینه‌های مختلف جهت حل مشکل اشاره شده بررسی شده است و ایده ایجاد و گسترش شهرکهای صنعتی بعنوان روشی موثر برای حل این مشکل ارائه شده است .

نکارنده ضمن آرزوی توفیق برای تمام محققینی که جهت خدمت ایران اسلامی تلاش میکنند ، امیدوار است دست اندرکاران مسائل صنعتی بخصوص در بخش صنایع کوچک با مطالعه رساله حاضر، نتایج حاصله از این تحقیق را در سیاستگذاریهای آینده صنایع کشور و جهت تسریع در حصول به استقلال صنعتی مورد توجه قرار دهند.

سپاسگذاری و تشکر:

از اساتید محترم راهنما و مشاور، آقایان دکتر محمد نقی شهیدی ،
دکتر عبدالله زندیه و دکتر محمود فیروزیان که با مساعدت بیدریغ
در تمام مراحل تهیه و تدوین رساله حاضر اینجانب رایاری نموده‌اند،
سپاسگذارم .

همچنین از ریاست محترم دانشکده، استاد گرامی دکتر علی رضائیان
بپاس مساعدتهای فراوان تشکر و قدردانی مینمایم .

و نیز برای واقعیت اذعان دارم که توفیق تحصیل علم برای اینجانب
با مساعدت تک تک اعضاء خانواده ام امکانپذیر شده است ، لذا
سپاسگذاری و تشکر از آنان را بر خود واجب میدانم .

ضمناً " بسیارند دوستانی که بطرق مختلف اینجانب را در تدوین رساله
حاضر مساعدت نموده‌اند، لذا بدینوسیله از تمامی این عزیزان
قدردانی مینمایم .

ومن الله التوفیق

حمید رضا احدی

فصل اول

بخش اول

۱	مقدمه
۲	موضوع تحقیق
۲	اهمیت موضوع تحقیق
۵	قلمرو تحقیق
۶	بیان فرضیات تحقیق

بخش دوم

۹	تعاریف مجتمع‌های صنعتی از دیدگاه یونیدو
۱۰	تعاریف مجتمع‌های صنعتی از دیدگاه سازمان برنامه و بودجه
۱۴	تعاریف مجتمع‌های صنعتی از دیدگاه شرکت شهرکهای صنعتی ایران
۱۳	تعاریف مجتمع‌های صنعتی از دیدگاه وزارت جهاد سازندگی
۱۵	طبقه‌بندیهای مختلف از نواحی صنعتی
۲۱	مشخصه‌های اصلی مجتمع‌های صنعتی
۲۲	انواع شهرکهای صنعتی
۲۳	شیوه‌های مختلف استقرار واحدهای تولیدی در شهرکهای صنعتی

بخش سوم

۲۸	اهداف و علل گرایش به سوی شهرکهای صنعتی
۳۳	بررسی سیاستها و برنامه‌های شهرکهای صنعتی در کشورهای مختلف

بخش چهارم

- ۵۱ بررسی سیاستها و برنامه های شهرکهای صنعتی در ایران
- ۵۱ تاریخچه احداث شهرکهای صنعتی
- ۵۳ سیر تحولات و بررسی تاریخچه شرکت شهرکهای صنعتی ایران
- ۵۵ تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران
- ۶۳ وضعیت اداره شهرها و شهرکهای صنعتی کیشبور
- ۶۳ شهرهای صنعتی که بصورت مستقل اداره میشوند
- ۷۲ شهرکهای صنعتی که تحت پوشش شرکت شهرکهای صنعتی ایران هستند
- ۷۲ شهرکهای صنعتی که تحت پوشش وزارت جهاد سازندگی هستند

بخش پنجم

- ۷۶ شیوه های مختلف تشویق سرمایه گذاران در شهرکهای صنعتی
- ۷۶ مشوقهای پیشنهادی سازمان یونیدو
- ۸۲ مشوقهای پیشنهادی برای ایجاد و گسترش صنایع در کشور از طریق شهرکهای صنعتی

فصل دوم

بخش اول

- ۸۵ بررسی هزینه های موثر در احداث يك واحد صنعتی
- ۸۶ هزینه های سرمایه گذاری ثابت
- ۹۵ هزینه های تولید

بخش دوم

- ۱۰۳ بررسی مراحل احداث يك شهرک صنعتی

فصل سوم

بخش اول

- ۱۲۶ بررسی کمی و کیفی احداث واحدهای صنعتی در شهرکهای صنعتی
و بصورت پراکنده
- ۱۲۷ بررسی شیوه مقایسه
- ۱۲۸ بررسی موقعیت کلی شهرستانهای ورامین ، دماوند و ساوه
- ۱۳۵ بررسی و ارزیابی شهرکهای صنعتی جواد آباد ورامین ، عین و رزان
دماوند و پرندهک ساوه

بخش دوم

- ۱۴۶ بررسی هزینه های سرمایه گذاری ثابت برای احداث واحدهای صنعتی
در شهرک صنعتی
- ۱۶۵ برآورد کل هزینه احداث شهرکهای صنعتی انتخاب شده
- ۱۶۶ بررسی هزینه های سرمایه گذاری ثابت برای احداث واحدهای صنعتی
بصورت پراکنده
- ۱۹۶ برآورد کل هزینه های زیر بنایی سرمایه گذاری ثابت
برای واحدهای منفرد و پراکنده
- ۱۹۷ مقایسه هزینه های سرمایه گذاری ثابت در شهرکهای صنعتی و خارج
از شهرکهای صنعتی
- ۲۱۰ تجزیه و تحلیل نتایج و آزمون فرضیه برای هزینه های سرمایه گذاری
ثابت

- ۲۱۹ استفاده از توزیع فیشر (F) برای مقایسه واریانسها
- ۲۲۱ استفاده از توزیع تی استودنت (T) و مقایسه میانگینها
- ۲۲۲ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه اول

بخش سوم

- ۲۲۳ مقایسه هزینه های تولید
- ۲۳۱ مقایسه هزینه استهلاک ساخته انهای عمومی و خدماتی
- ۲۳۵ مقایسه هزینه استهلاک لوازم ساختمانهای عمومی
- ۲۳۸ مقایسه هزینه حقوق و دستمزد کارگران خدماتی
- ۲۴۲ مقایسه هزینه ایاب و ذهاب کارکنان
- ۲۴۶ مقایسه مجموع هزینه های بررسی شده
- ۲۴۸ تجزیه و تحلیل نتایج و آزمون فرضیه برای هزینه های تولید
- ۲۴۹ استفاده از توزیع تی استودنت (T) و بررسی اختلاف میانگینها
- ۲۵۰ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه دوم

بخش چهارم

- ۲۵۱ بررسی عوامل کیفی موثر در ایجاد صنایع در شهرکهای صنعتی و خارج از شهرکهای صنعتی
- ۲۵۲ تعیین فاکتورهای کیفی موثر در احداث صنایع
- ۲۶۸ تهیه فرم نظر خواهی جهت تعیین اهمیت نسبی فاکتورهایی موثر در ایجاد صنایع
- ۲۶۹ تهیه فرم نظر خواهی جهت مقایسه اهمیت نسبی هر یک از فاکتورها در شهرک صنعتی و خارج از شهرک صنعتی
- ۲۶۹ استفاده از متد دلفی (DELPHI)
- ۲۶۹ جمع آوری نتایج و خلاصه نمودن آنها
- ۲۷۲ متد معیار رجحان و کاربرد آن
PREFER MEASUREMENT METHOD

- ۲۷۵ استفاده از روشهای آماری و آزمون نتایج حاصله از بررسی فاکتورهای کیفی
- ۲۸۰ استفاده از توزیع تی استودنت (T) و بررسی اختلاف میانگین ها در گروه صنایع غذایی
- ۲۸۱ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه سوم در گروه صنایع غذایی
- ۲۸۲ استفاده از توزیع تی استودنت (T) و بررسی اختلاف میانگین ها در گروه صنایع کانی غیر فلزی
- ۲۸۳ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه سوم در گروه صنایع کانی غیر فلزی
- ۲۸۴ استفاده از توزیع تی استودنت (T) و بررسی اختلاف میانگین ها در گروه صنایع شیمیائی و سلولزی
- ۲۸۵ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه سوم در گروه صنایع شیمیائی و سلولزی
- ۲۸۶ استفاده از توزیع تی استودنت (T) و بررسی اختلاف میانگین ها در گروه صنایع نساجی
- ۲۸۷ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه سوم در گروه صنایع نساجی
- ۲۸۸ استفاده از توزیع استودنت (T) و بررسی اختلاف میانگین ها در گروه صنایع فلزی
- ۲۸۹ نتیجه گیری آماری و تائید فرضیه سوم در گروه صنایع فلزی

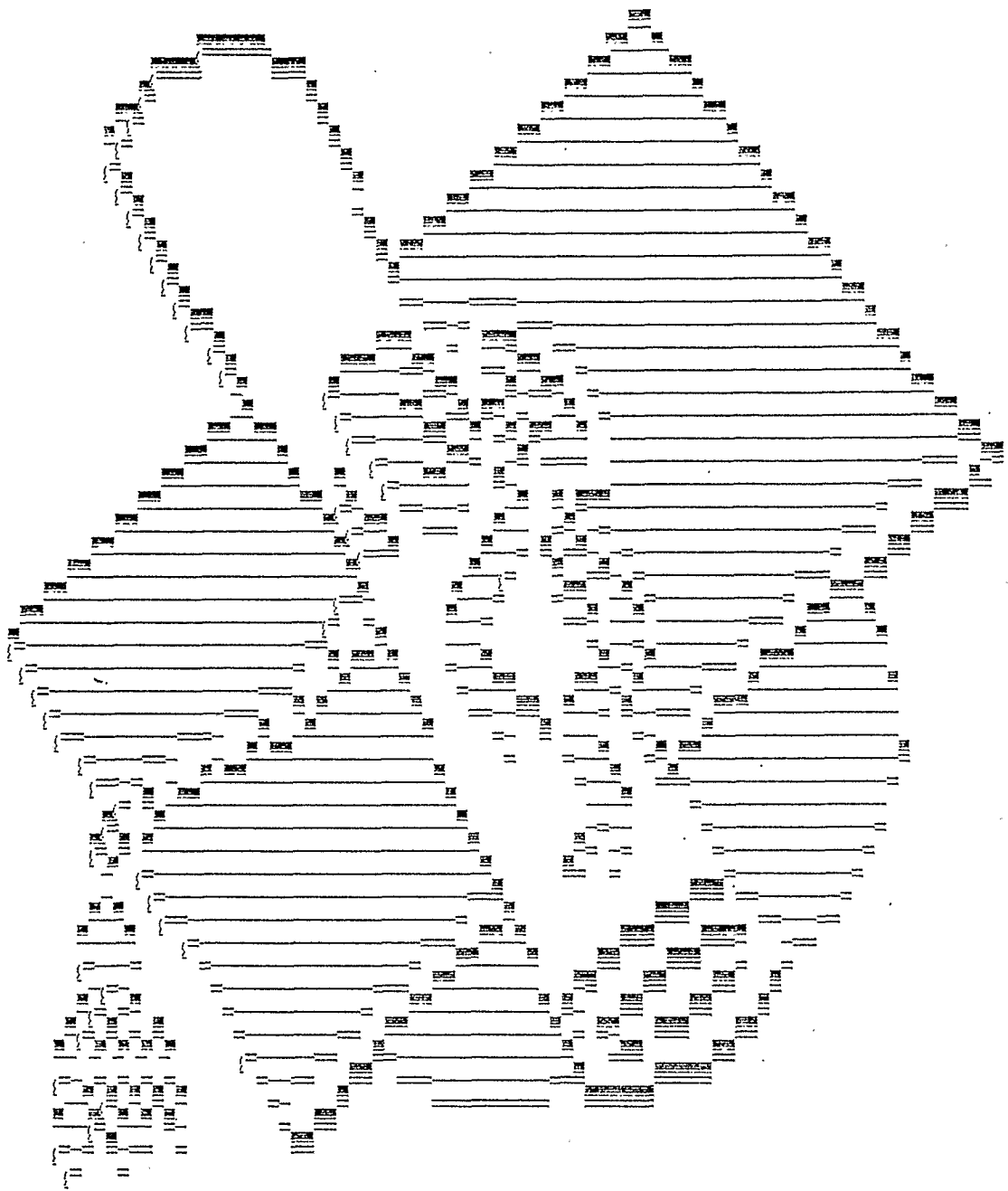
فصل چهارم

بخش اول

- ۲۹۰ خلاصه فصول گذشته

بخش دوم

- ۳۰۱ نتیجه گیری
- ۳۰۴ ارائه پیشنهادات جهت مطالعات تکمیلی و تحقیقات آینده
- ۳۰۶ فهرست منابع و مآخذ
- ۳۱۰ ضمائم

10-10-10

فصل اول

بخش اول

۱-۱ مقدمه

=====

رشد و توسعه اقتصادی کشورهای جهانی از طریق استفاده از الگوهای مختلف توسعه -
اقتصادی دنبال میشود، جهت گیری ایسن الگوها در کشورهای پیشرفته غالباً " بخش
صنعت است ، اگرچه این کشورها عمدتاً " در بخش کشاورزی نیز مستقل هستند اما اساس
توسعه اقتصادی را بخش صنعت قرار داده اند ، در کشورهای جهان سوم از جمله ایران -
الگوهای رشد و توسعه اقتصادی بصورت مشترك هم در بخش کشاورزی و هم بخش صنعت
دنبال میشود . اگرچه هراز چندگاهی الوتهای بخش کشاورزی و بخش صنعت جایگزین
یکدیگر میشوند .

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی اشتراك نظر تمام مسئولین کشور متوجه حصول -
استقلال در تمام جنبه های اقتصادی از جمله استقلال صنعتی بوده است .
جهت حصول به این هدف ملی تلاشهای متعددی در سطوح مختلف صورت گرفته است ، از جمله
این تلاشها صدور بیش از ۲۰۰۰۰ موافقت اصولی احداث صنایع ، عمدتاً " در مقیاس صنایع
کوچک و متوسط است .

علیهذا با تغییر شرایط دوران جنگ تحمیلی به شرایط عادی بعد از اتمام جنگ و به لحاظ
بهبود شرایط اقتصادی ، امکان فعالیت اقتصادی برای واحدهای بزرگ صنعتی که عمدتاً "
تا حد زیادی به خارج از کشور وابسته اند بهبود یافته و به همین نسبت امکان ادامه فعالیت
واحدهای صنعتی کوچکتر که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی گسترش یافته اند در مقایسه

با واحدهای بزرگتر مشکل شد.

در مواجهه با این مشکل، دست اندرکاران مسائل صنعتی پیشنهادات جدیدی را مطرح کرده‌اند.

یکی از این پیشنهادات که انتظار می‌رود در کشورهای جهان سوم از جمله کشور ما کاربردهای قابل توجهی داشته باشد استفاده از سیاست ایجاد و توسعه شهرکهای صنعتی در کشور است.

این سیاست در بسیاری از کشورهای جهان که ساختار اقتصادی مشابهی با ایران دارند مورد استفاده قرار گرفته است و نتایج حاصله موفقیت آمیز بوده است.

تجربیات این کشورها در ادامه تحقیق بررسی می‌شود.

۱-۲ موضوع تحقیق

=====

موضوع تحقیق حاضر تجزیه و تحلیل شهرکهای صنعتی در رابطه با هزینه‌ها و سرمایه‌گذاری واحدهای صنعتی است. در تحقیق حاضر تاثیرات مستقر کردن واحدهای تولیدی در شهرکهای صنعتی در رابطه با هزینه‌ها و سرمایه‌گذار به‌مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۳ اهمیت موضوع تحقیق

=====

در کشور ما ایران بخش کشاورزی و بخش صنعتی هر دو مورد توجه قرار داشته‌اند. جدا از اینکه عملکردهای این دو بخش اقتصادی هماهنگ بوده است یا نه این مطلب باید در نظر گرفته شود که در یک اقتصاد سالم عملاً "نمی‌توان یک بخش اقتصاد را فدای بخشهای دیگر کرد". الویتهای مطروحه در بخش کشاورزی و بخش صنعت در مقاطع زمانی مختلف متفاوت بوده است. در دوران بعد از انقلاب اسلامی و بروز دگرگونی در سطوح مختلف اقتصاد کشور ایده‌های استقلال صنعتی با شدت بیشتری مورد توجه قرار گرفت و اهمیت گسترش

صنایع در سطح ملی مورد توجه دست اندرکاران بخش دولتی و بخش خصوصی قرار گرفت
اهمیت این موضوع منجر به صدور تعداد قابل توجهی مجوزهای صنعتی برای احداث -
واحدهای صنعتی شد و وزارتخانه های متولی صنعت با توان فوق العاده ایی در زمینه
توسعه در سطح ملی تلاش پیگیری را شروع کردند.

بعلاوه واحدهای صنعتی موجود از دوران قبل از انقلاب نیز علی رغم وجود مشکلات
متعددی که در اوائل انقلاب وجود داشت مورد توجه مسئولین قرار گرفت و حداکثر
تلاش صورت گرفت که از تمامی ظرفیتهای خالی صنعتی استفاده شود.

توجه به صنایع بزرگ و استفاده از ظرفیتهای خالی آنها در وهنچنین گسترش صنایع
از طریق ایجاد واحدهای صنعتی کوچک و متوسط در سطح کل کشور بصورت اهداف اساسی
بخش صنعت بعد از انقلاب اسلامی بصورت جدی دنبال شد.

این حرکت مثبت و نوپا با بروز جنگ تحمیلی تا حد زیادی متاثر شد زیرا صنایع فعال
در دوران قبل از انقلاب اسلامی عمدتاً " از گروه صنایع بزرگ بودند و لذا تا حد قابل ملاحظه
از لحاظ تامین مواد اولیه و همینطور تکنولوژی و قطعات یدکی به خارج از کشور وابسته
بودند.

بنا بر این بروز جنگ از يك سو کاهش قابل ملاحظه در آآمدهای دولت و تحریم اقتصادی -
و نامطمئن بودن بنادر و سواحل و بسیاری عوامل دیگر موجب شد که تعداد قابل توجه
از واحدهای صنعتی در سطحی بسیار پائین تر از ظرفیت اسمی فعال باشند و نتنها
دولت منشاء سود نباشند بلکه هزینه های دولتی را نیز افزایش دهند.

بروز این وضعیت سبب شد که مسئولین بخش صنعت با دقت نظر بیشتری مسائل
صنعتی را دنبال کنند و به دنبال راه حلی برای برخورد با این مسئله باشند.

علت یابی این مشکلات در بخش صنایع سنگین که تا حد زیادی وابسته بودند و نمیتوان
نیازهای يك جامعه انقلابی را به لحاظ استقلال سیاسی و اقتصادی از ضاء نمایند ایده -

توسعه صنایع کوچک و متوسط را تقویت کرد. صنایعی که به لحاظ سادگی تکنولوژی ، نیاز به نیروی کار ساده و به تعداد زیاد، قابلیت پراکندگی در سطح کشور و عمدتاً " مستقل بودن و اساساً " بخاطر اینکه در زمان کوتاهی قابلیت به بهره برداری رسیدن را دارد میتوانند نیازهای ضروری دوران جنگ را تامین نماید و مضافاً " اینکه جایگزینی برای ظرفیتهای خالی واحدهای صنعتی بزرگ باشد .

تجربه اینگونه صنایع در سطح ملی و بخصوص وزارتخانه های صنعتی کشور توسعه اینگونه صنایع را در سطح ملی و بخصوص وزارتخانه های صنعتی کشور به همراه داشت . و نتیجه اینگونه تلاشها منجر به صدور بیش از ۲۰۰۰۰ موافقت اصولی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی که البته این تعداد مجوزهای صنعتی هماهنگ با نیازهای صنعتی کشور در طول جنگ تحمیلی بود . این واحدها در طول جنگ تحمیلی که واحدهای صنعتی بزرگ به دلیل وابستگی های خارجی قادر به استفاده از ظرفیتهای تولیدی خود نبودند خلا" ایجاد شده را بپر کردند و قسمت عمده ایی از نیازهای کشور و بخصوص نیازهای جنگ را تامین می کردند و حجم قابل توجه ایی از کمبودها را جبران می کردند .

با خاتمه جنگ، و به تبع آن حرکت به سوی شرایط عادی اقتصادی و عادی سازی ارتباطات با بازارهای خارجی ، واحدهای بزرگ صنعتی موفق شدند ظرفیتهای خالی خود را به تدریج پر کنند و به سمت حداکثر تولید حرکت کنند . این روند در طی دو سه سال - گذشته در حد قابل ملاحظه ایی دنبال میشود . ادامه این روند از ۲ بعد قابل بررسی خواهد بود . اول آنکه تکمیل ظرفیتهای خالی واحدهای صنعتی بزرگ موجب میشود میزان تولیدات اینگونه واحدها افزایش یابد که البته برای اقتصاد - يك کشور این افزایش تولید يك فاكتور مثبت تلقی میشود . بعد دیگر آنکه تولیدات انبوه واحدهای صنعتی بزرگ همراه با صرفه جوئیهای ناشی از مقیاس خواهد بود و نتیجتاً "

قیمت تمام شده تولیدات در این واحدها در مقایسه با واحدهای کوچکتر کمتر خواهد بود .

این بعد قضیه در حقیقت برای واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که در طی جنگ تحمیلی از آنها حمایت شده است مشکل آفرین خواهد بود زیرا قیمت تمام شده محصولات در این واحدهای کوچک بیشتر از واحدهای صنعتی بزرگ خواهد بود، بصورت مشابه در صورتیکه محدودیتهای واردات کالا از خارج از کشور از میان برداشته شود، رقابت بین تولید کنندگان داخلی از لحاظ قیمت با تولیدات خارجی مشکل تر خواهد شد .

از آنجائیکه ادامه فعالیت اقتصادی واحدهای صنعتی کوچک علاوه بر اینکه تضمینی برای استقلال صنعتی خواهند بود به دلیل اینکه عمدتاً " کار بر هستند، سهم قابل توجهی از نیروی کار را جذب خواهند کرد . لذا به لحاظ دلایل اشاره شده نمیتوان با اتکا به عملکرد صنایع بزرگ صنایع کوچک را از نظر دور داشت .

برای تشویق فعالیت واحدهای صنعتی کوچک در آینده و بخصوص زمانی که واحدهای بزرگ به حداکثر استفاده از ظرفیتهای خالی نزدیک میشوند با ید راه حلی اندیشید . یکی از این راه حلها استفاده از نواحی و شهرکهای صنعتی برای استقرار واحدهای - کوچک تولیدی است .

۱-۴ قلمرو تحقیق =====

برای حصول به اهداف تحقیق بررسی شهرکهای صنعتی با تمام مشخصات و خصوصیات امری ضروری است ، مضافاً اینکه اهداف این تحقیق زمان حاصل خواهد شد که نتایج بدست آمده از بررسی شهرکهای صنعتی با واحدهایی که بصورت مستقل و پراکنده خارج از شهرکهای صنعتی یک پروژه صنعتی را به اجرا در میآورند مقایسه شود . بنابراین این قلمرو تحقیق حاضر از یک سو واحدهای صنعتی هستند که در شهرکهای صنعتی مستقر میباشند

و از سوی دیگر واحدهایی هستند که خارج از شهرکهای صنعتی فعالیت میکنند.

قلمرو تحقیق حاضر در مورد شهرکهای صنعتی شامل سه شهرک صنعتی میشود ،

شهرکهای صنعتی جواد آباد ورامین وعین ورزان دماوند در استان تهران وشهرک صنعتی -

پرندهک ساوه در استان مرکزی است .

شهرکهای صنعتی جواد آباد ورامین ، عین ورزان دماوند وپرندهک ساوه به ترتیب ۵۰، ۶۴ و ۸۴ واحد صنعتی کوچک را در خود جا داده اند و برای اینکه امکان مقایسه این واحدها با واحدهای مشابه خارج از شهرکهای صنعتی^{فراهم} باشد همین تعداد واحد صنعتی و با همیمن مشخصات خارج از شهرکهای صنعتی به ترتیب در شهرستانهای ورامین ، دماوند وساوه - انتخاب و بررسی شده اند .

شیوه مقایسه نیزیک شیوه مقایسه زوجی ومتناظر است مثلاً " نتایج حاصله از بررسی واحدهای صنعتی مستقر در شهرک صنعتی جواد آباد ورامین بانتهای حاصله برای واحدهای صنعتی پراکنده ومستقل و خارج از شهرک صنعتی در سطح شهرستان ورامین ، با هم مقایسه میشوند .

در مورد شهرکهای صنعتی عین ورزان دماوند وپرندهک ساوه نیز مقایسات با واحدهای صنعتی مستقل در شهرستانهای دماوند وساوه انجام خواهد شد .

۱-۵ بیان فرضیات تحقیق

=====

همانطور که در قسمت بیان اهمیت موضوع تحقیق عنوان شد یکی از شیوه هایی حمایتی از صنایع کوچک ، ایجاد وتوسعه شهرکهای صنعتی واستقرار واحدهای صنعتی در این شهرکهای صنعتی است .

اصولاً یکی از دلایلی که همواره تهدید کننده صنایع کوچک در مقابل صنایع بزرگ است ، محدودیت سرمایه گذاری ثابت وبه دنبال آن مشکل رقابت در رابطه با هزینه های تولید است .

موارد اشاره شده به عنوان ایده های اصلی جهت تحقیق حاضر مورد توجه قرار گرفته اند و بر همین اساس فرضیات زیر در خصوص هزینه های سرمایه گذاری ثابت و هزینه های تولید مطرح شده اند.

(۱) هزینه های سرمایه گذاری ثابت واحدهای تولیدی در شهرکهای صنعتی کمتر از هزینه های مشابه واحدهای تولیدی خارج از شهرکهای صنعتی است.

(۲) هزینه های تولید در شهرکهای صنعتی کمتر از هزینه های مشابه واحدهای تولیدی خارج از شهرکهای صنعتی است.

(۳) ارجحیت ایجاد صنایع در شهرکهای صنعتی بیشتر از خارج شهرکهای صنعتی است. تعیین این فرضیات ما را در تمام طول تحقیق کمک میکند که چهارچوب فعالیت تحقیقی را مورد توجه قرار دهیم و از انجام فعالیتهای غیر ضروری و خارج از چهارچوب اشاره شده در قالب فرضیات فوق خود داری کنیم. بنابر این در صورتیکه یافته های تحقیق حاضر تأیید کننده فرضیات فوق باشد ایجاد، توسعه و بهره گیری از شهرکهای صنعتی میتواند به عنوان ابزار موثر از سوی دست اندرکاران مسائل صنعتی مورد استفاده قرار گیرد و واحدهایی صنعتی کوچک نیز میتوانند از طریق استقرار در شهرکهای صنعتی به فعالیت اقتصادی خود ادامه دهند، حصول به این نتایج البته در جهت سیاستهای حمایتی دولت از صنایع کوچک نیز میباشد و طبیعی است که در صورت مثبت بودن نتایج راه حلی برای حصول به یکی از اهداف ملی بدست آمده است.

در برنامه تحقیق حاضر قبل از اینکه مشخصات شهرکهای صنعتی مورد بررسی قرار گیرد تعاریف مرتبط به شهرکهای صنعتی و انواع شهرکهای صنعتی و طبقه بندیهای مختلف از آن ارائه میشود.

در بخش دوم متداول ترین تعاریف و اصطلاحات در رابطه با شهرکهای صنعتی که مورد استفاده

- (۱)
- سازمانهای ذیربط صنعتی از جمله سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل (یونیدو)، سازمان برنامه و بودجه ، شرکت شهرکهای صنعتی ایران و کمیته صنایع روستایی وزارت جهاد سازندگی ، قرار می‌گیرد؛ توضیح داده میشود.

تاسیس
انگیزه علوم اداری و مدیریت

بخش دوم

۲) تعاریف مجتمع‌های صنعتی از دیدگاه یوینسندو

سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل (یوینسندو) تعاریف زیر را از تجمعی صنعتی ارائه نموده است .

۲-۱ محدوده صنعتی^(۱) (ناحیه صنعتی)

محدوده صنعتی صرفاً " منطقه‌ای از زمین بکراست که جهت صنایع کنار گذاشته شده است معمولاً " توسط یک آئین نامه شهری ایجاد شده و قسمتی از یک برنامه نوسازی یا توسعه شهری می‌باشد . هرگونه تاثیر ترویجی که ممکن است یک ناحیه داشته باشد متکلی- به موقعیت آن در رابطه با تسهیلات حمل و نقل و توزیع و قیمت زمین در درون ناحیه است .

۲-۲ منطقه صنعتی^(۲)

یک منطقه صنعتی یک قطعه زمین توسعه یافته است که به قطعاتی جهت استقرار واحدهای صنعتی تقسیم شده و جهت فروش یا اجاره عرضه می‌شود . یک منطقه صنعتی می‌تواند عامل موثری جهت توسعه صنعتی خصوصاً " در بخشهای بزرگ و متوسط باشد . اندازه آن ممکن است اجازه بهره برداری از صرفه جویی حاصله از بزرگی اندازه را در تشکیل عوامل زیر - بنایی اجتماعی بدهد که می‌تواند به ساکنان آن انتقال داده شود . و از این جهت برای ساکنان جذابیت دارد که یافتن زمین آماده سازی آن همراه با صرفه جویی است .

1) INDUSTRIAL ZONE

SOURCE: GUIDE LINES FOR THE ESTABLISHMENT

2) INDUSTRIAL AREA

OF INDUSTRIAL ESTATES IN DEVELOPING

COUNTRIES PAGE 5

۲-۳ شهرک صنعتی

=====

يك منطقه صنعتی ممکن است شبیه به يك شهرک صنعتی باشد ولی تفاوت‌های اساسی عبارتند از اینکه در اولی هیچ مدیریت متحد و مستمری وجود نداشته ، بغیر از زمین و تاسیساتی که - فراهم میآورد هیچگونه مشوق‌های دیگری جهت صنایع دارا نمیباشد .

در نشریه یویندو و لفظ " شهرک صنعتی " به معنای قطعه زمینی که طبق طرح جامع با پیش بینی جادها ، حمل و نقل و تاسیسات عمومی یا بدون کارخانجات پیش ساخته گاهی اوقات با تسهیلات مشترک و گاهی اوقات بدون آنها جهت استفاده صاحبان صنایع توسعه یافته و به قطعات لازم تقسیم شده است ، آمده است . در تعریف بالا روی دو نکته باید توجه بیشتری بشود " طرح جامع " نه تنها به طراحی فیزیکی شهرک بلکه همچنین به محیط اقتصادی و اجتماعی اطراف آن ونقشی که در طرح عمرانی منطقه‌ای یا شهری بعهد آن گذارده شده است اشاره دارد .

همچنین " تسهیلات مشترک " یادشده میتواند در رابطه با بهبود استعداد تولیدی کارخانجات مستاجر ، فراهم آوردن خدمات فنی و غیر فنی جهت متقاضیان ارتقاء سطح عوامل زیربنایی اجتماعی و وسایل رفاهی باشد .

۳) تعاریف مجتمع های صنعتی از دیدگاه سازمان برنامه و بودجه

=====

دفتر برنامه ریزی منطقه‌ای سازمان برنامه و بودجه تعاریف تجمعی صنعتی را بشرح -

ذیل تدوین کرده است .

۳-۱ نقطه صنعتی

=====

نقطه صنعتی عبارت از مرکز در جه ۳ صنعتی میباشد که دارای میزان معینی تولید

واشغال است و تسهیلات زیر بنائی و خدمات صنعتی و بازرگانی مشخص را ارائه میکند -
یک نقطه صنعتی از یک یا چند واحد تولیدی که در شعاع معین در محدوده بلا فصل خدماتی
یک شهر درجه ۲ یا ۱ مستقر میباشد تشکیل میگردد .

۳-۲- ناحیه صنعتی =====

ناحیه صنعتی مرکز درجه ۲ صنعتی میباشد که دارای میزان معینی تولید و اشتغال است و -
تسهیلات زیر بنائی و خدمات صنعتی و بازرگانی مشخص را ارائه میکند .
یک ناحیه صنعتی از چند نقطه صنعتی که در شعاع معینی در محدوده خدماتی یک شهر
درجه ۲ یا ۱ مستقر میباشد تشکیل میشود .

۳-۳- مجتمع صنعتی =====

مجتمع صنعتی مرکز درجه ۲ صنعتی میباشد و از نظر میزان تولید و اشتغال مشابه ناحیه
صنعتی است با این تفاوت که پراکنش واحدهای تولیدی در مجتمع صنعتی کمتر از ناحیه
است و کلیه واحدهای تولیدی در یک محوطه مشخص قرار دارند .

۳-۴- شهرک صنعتی =====

شهرک صنعتی در واقع یک ناحیه صنعتی یا مجتمع صنعتی است که از نظر خدمات شهری تا
حدودی متکی به شهر جداگانه است و خود اکثر امکانات سکونتی (شامل خدمات رفاهی
و اجتماعی ، مسکن و عمران شهری) را دارا میباشد .

۳-۵- قطب صنعتی =====

مرکز درجه یک صنعتی میباشد که دارای میزان معینی تولید و اشتغال است و تسهیلات زیر -
بنائی و خدمات صنعتی و بازرگانی مشخص را ارائه میکند . یک قطب صنعتی از چند ناحیه